

Kustár György

TEREK ÉS IDŐK – NAGY KÁROLY ZSOLT FOTÓKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJA*

* Elhangzott 2024. május 11-én az Emlékhelyek napján, az SRHE kerengőjében.

Az Izrael számára elhangzó legfontosabb parancs az emlékezésre felszólító isteni szó volt. Nem véletlenül: számukra a helyek, történetek, gondolatok megőrzése az életben maradás feltétele volt. Amire nem emlékeztek, az lassan beleolvadt a múlt sötétjébe. Ezért a parancs: *Zakhór!* Sose felejtsd! Ne feledd, ki hozott ki Egyiptom földjéről! Ne felejtsd, ki adta a hazádat, királyaidat, ki mentett meg a környező országok kezéből, ki tartott meg a fogságban!

De nem volt ez másképpen a kereszténység életében sem: Nagy Konstantin császár anyja, Flavia Julia Helena a kereszténység *religio licita* státuszának kimondását követően Jézus életének legfontosabb helyszíneit felkerestette, és mindegyik helyre templomot építtetett. Döntése a hagyomány és az emlékezet fenntartásának fontos lépése volt. Mindegyik épület felszólításként tört az ég felé: ne felejtsd el, ki váltott meg! Itt járt köztünk, hús-vér emberként – olyanná vált, mint te, kitette magát a felejtés lehetőségének, de fel is szólított üzenete megőrzésére! Emlékezz!

A helyek beszélnek, üzenetük van, történetek szövik át tégláik réseit keresztül-kasul. Az emlékezés dinamikus mozgásában a kő megelevenedik, a táj jelentéssel telik meg. De semmi sem fontos önmagában. A kő az csak kő, még ha faragott is. A helyekhez, alkalmakhoz érzelmek kötődnek, kapcsolatok nyomait őrzik, személyes érintettséget hordoznak. Azért beszélnek, mert *mi* voltunk ott, mert jelentősége van számunkra. Kötődésünk oka pedig az átélt élmény, melyet meg akarunk tartani, vagy el akarunk felejteni.

A képek, amiket látunk, Sárospatak ikonikus helyszíneit jelenítik meg. Beszélnek ezek is. A Rákóczi-vár és a Református Kollégium falai, lépcsői, termei ezernyi

történetet mesélnek. De nemcsak emlékeinken keresztül, hanem azokon a perspektívákon és nézőpontokon keresztül, melyeken keresztül most láthatjuk őket. A fényképek ívein, boltozatokon, ablakokon, élő fák halott kövekre vetülő árnyékain keresztül mutatnak be valamit: az idő, a tér és a múlttal való kommunikáció egy-egy töredékét. A fekete-fehér fotográfiákon a tér hol hideg és elzárt marad, hol étellel telik meg az árnyékokon keresztül. A fény mindent bejár, pásztázza a falakat, valahol ellenállásba ütközik, van, amit felfed, akárcsak az elme és az érzelmek mozgása. Mégis minden letisztult. Sallangmentes, éles, biztató. Egy mondatot ismételnék mindegyik: merj emlékezni! – hogy mindaz, amit ezeken a helyeken átéltek, átéltünk, letisztuljon, és hatása állandósuljon.

Miközben ezeket a fényképeket nézzük, engedjük át magunkat az emlékezésnek, a helyekhez kötődő megtapasztalásoknak, és hagyjuk, hogy a képek hassanak ránk, hogy az a másik perspektíva, melyen keresztül Nagy Károly Zsolt kollégám a helyeket látja, eggyé olvadjon a miénkkel!